

“Повернись до мене” – сл. С.Гуменюка, муз. Є.Козака – виконує Володимир Луців

3. “Гомін”. Чоловічий хор. Диригент Я.Бабуняк.

“Хвилі Дністра”, USA.

I сторона

“Ой під гасм зелененьким” – народна пісня, обр. М.Колесси – гість-соліст Володимир Луців

II сторона

“Чарівниця” – сл. А.Драгомирешкого, муз. М.Степаненка – гість-соліст Володимир Луців

4. Мрії.

Echo Recording, Canada

II сторона. Пісні Богдана Весоловського

“Біжить доріжка” – сл. М.Масла, муз. керівник С.Норберт – співає Володимир Луців

“Чумацький шлях” – сл. В.Сосюри, муз. керівник С.Норберт – співає Володимир Луців [3].

1. Від Бистриці до Темзи: Спогади, документи, публікації, листи. - Львів: Дивосвіт, 1999 – 608 с.

2. Папка відгуків про концерти В.Луціва. – Музей історії Надвірнянщини.

3. Аудиоколекція В. Луціва. – Музей історії Надвірнянщини.

Violetta Dutchak

THE SONGER AND BANDURA PLAYER VOLODYMYR LUCIV

The creative way and the main spheres of activity of the well-known ukrainian songer and bandura player Volodymyr Luciv (Great Britain) are considered in this paper taking to consideration different one's kinds performance, social and organize work. The material for the scientific generalization was taken from the art archive of the songer, which was given by Luciv to the his native town Nadvirna (Ivano-Frankivsk region) in the hinour of the 10th anniversary of the ukrainian independence

Наталія Никорак

**ЛИСТИ АНДРІЯ ГНАТИШИНА ДО ЯРОСЛАВА ЯРОСЛАВЕНКА
ТА МУЗИЧНОГО ВИДАВНИЦТВА “ТОРБАН”**

Вагомим джерелом у дослідженні творчості діячів літератури, мистецтва, науки є їх епістолярна спадщина. До нашої публікації увійшла добірка листів українського диригента і композитора у Відні Андрія Гнатишина до львівського Музичного видавництва “Торбан”, а також до Ярослава Ярославенка (Винцковського) – композитора-аматора, який жив і творив у Львові.

Творча співпраця двох митців виникла за ініціативою А.Гнатишина, до рук якого у Відні потрапила низка українських нотодруків та каталогів, виданих видавництвом “Торбан”.

И Никорак. Листи Андрія Гнатишина до Ярослава Ярославенка та музичного видавництва "Торбан"

Андрій Гнатишин (1906-1995) свою творчу діяльність поклав на вітар розвою українського мистецтва на чужині. Одержавши освіту на батьківщині, митець у 1931 році, заручившись матеріальною підтримкою та благословенням Митрополита Андрея Шептицького, виїхав для продовження навчання до Нової Віденської консерваторії, але через економічні та політичні умови не зміг повернутися в Україну.

Плідна праця митця як керівника хору Української Греко-Католицької Церкви св. Варвари у Відні, його композиторська творчість стали вагомим внеском у розвиток української культури на теренах мистецького життя Відня.

Насичена концертна діяльність української громади вимагала поповнення репертуарної бібліотеки, тому виникла потреба звернутися до нотного видавництва в Україні, зокрема до Музичної Накладні "Торбан" у Львові, накладі якої відповідали вподобанням та можливостям творчих колективів діаспори.

Видавництво, організоване у 1905 році Ярославом Ярославенком (1880-1958), відіграло важливу роль у пропаганді та збереженні національного надбання музичного мистецтва Західної України.

Як довідуємося із цієї добірки листів, майже всі числа (видані після 1933 року) А. Гнатишин просив висилати до Відня, що свідчить про актуальність видань накладні, про те, що діяльність видавництва не обмежилася кордонами Галичини. Саме тут вийшла перша публікація творів композитора – в'язанка народних пісень "Гомін села", а також митець мав змогу видавати свої твори українською мовою, що на чужині було практично неможливо.

Я. Ярославенко – інженер Львівської залізниці за професією, композитор за покликанням – автор популярної у 20-х роках ХХ ст. опери "Відьма", багаточисельних хорових та вокальних композицій, обробок народних пісень, спілувач Січового Стрілецтва. Доповненням до його творчого портрета стали відомості про виконання та популярність творів композитора серед українських емігрантів. Справжньою знахідкою для дослідників стануть відгуки А. Гнатишина про визнання творчості Я. Ярославенка за кордоном¹.

Автографи цих листів зберігаються в ЦДІА України у Львові: ф. 775, оп. 1, спр. 12. Ця колекція з 20 листів, можливо, є неповною, адже

¹ До публікації епісторлярної спадщини митців дослідники зверталися неодноразово. У 1993 році Я. Горакем була віднайдена колекція листів західноукраїнського композитора Дениса Січинського до Ярослава Ярославенка і опублікована у Записках Наукового Товариства імені Т. Шевченка том ССХХVI (Праці Музикознавчої комісії). У 2002 році було видано невеликою збіркою листи Андрія Гнатишина до свого товариша Осипа Іришового, лікаря з Коломиї. Але у музикознавчій літературі ще не було публікації, яка б свідчила про творчі зв'язки Я. Ярославенка і А. Гнатишина.

у цьому фонді зберігаються матеріали, які стосуються діяльності Музичного видавництва "Торбан". Листи публікуються уперше із збереженням особливостей тексту. Пунктуація і особливості орфографії оригіналів зберігаються; підкреслення – авторські. У кінці публікації додаються коментарі до листів.

№1

До Хвального Видавництва Торбан у Львові.

16.II.1933

Вп. Хотівби я знати ближші зносини з Ваш[им] Видавництвом, бо дуже часто потребую нот для чужинців, котрі хотять укр[аїнські] пісні співати, а котрі я де що мав пороздавав. Дякую за I і II випуск Ярославенка на міш[аний] хор і прошу теж о III і IV випуск як що вже появився бо задумую дати концерт Стрілецьких пісень в домівці укр[аїнського] клубу своїм хором, яким тут проваджу¹. Рівнож хотівби довідатись, на яких умовах Хв[альне] Видавництво друкує твори. Маю свою власну Вязанку народ[них] пісень на муж[еський] хор і хотівби випустити друком. Вязанку сеї неділі відспіває на концерті народніх укр[аїнських] пісень наш муж[еський] хор під мою управу – і вона є причім скорегована моїми учителями нім[ецькими] компоністами, дуже добре звучить і думаю є потрібна для муж[еського] хору в нашої муз[ичній] літературі. Прошу ласкаво повідомити мене про усліва. Рівнож хотівби навязати ближші зносини з нашим компоністом п.Ярославенком який певно в стислім контакті з Вашим Видавництвом прошу отже о адресу. Думаю, що отсі мої скромні[і] вимоги залагодить в скорі Ваше Видавництво.

Остаю з поважанням

Андрій Гнатишин

№2

Високоповажний Пане Композитор!

Відень 24.II.1933

Вчера одержав я від Вас, а згл[ядно] Видавництва "Торбан" ноти, за котрі дуже дякую та використаю їх при найблищій нагоді. Не хочу Вас надуживати, однак коли пишете, що радо висилаєте ноти потрібні для пропаганди то знова віднесуся до Вас. Добре, що Ви мене розумієте бо оскільки я мав гроші яб за дармо нот небрав. Потрібні булиб мені ноти ше на муж[еський] хор та на басове і тен[орове] сольо. Тут маємо оперового співака укр[аїнця] (з держ[авної] віденськ[ої] опери) який співає дуже багато поміж чужинцями і на кождім нашім принагіднім концерті, все майже той самий репертуар бо немає кращого, а його присіло 5-ро діточок. Се властиво Баритон в долі з великим В а в горі g². Маємо також тут професора педагога Тенора і зрештою ще одного студента співу Барусевича (тенор). Сеї неділі я давав концерт укр[аїнської] пісні при допомозі проф. Бережицького Д.Гординської² та вище наведених співаків. Вязанка для муж[еського] хору дуже гарно звучить і робить вражіння зрештою годі хвалитися побачите самі і осудите. Думаю в найблисшій часі дістатися зі своїм хором до віденського радія з укр[аїнськими] піснями між иншими хочу взяти котрусь вашу ефектову пісню на муж[еський] хор та міш[аний]. Думаю на муж[еський] хор "За Україну!" бо розходиться мені о самі слова, щоб чули чужинці про Україну. На міш[аний] хор возьму котрусь стрілецьку пісню, але здійсню характером українським, бо правду кажучи стрілецькі мелодії не всі

II Ниссрак. Листи Андрія Гнатишина до Ярослава Ярославенка та музичного видавництва "Торбан"

нивово укр[аїнські]. Якщо маєте ще щось гарного на муж[еський] чи міш[аний] хор то прошу прислати та теж висіе наведені. Як я дороблюсь то Вам заплачу, а покищо світом кручу як можу – вчуся, та може найбільше працюю для українців у віденській кольонії. Посилаю Вам вязанку яку я згадав останнім разом³. Я очевидно можу, якусь маленьку квоту дати на видання її але не дуже велику. Думаю, ще вона потрібна у нашій хоровій літературі та й розійдеся. Однак я перший раз видаю свою пісню тому буду Вас просити п. Композитор зайнятися дійсно тим, щоб: вовк ситий бун і коза ціла, а я постараюся Вам якимсь способом зрванжуватись. Прошу написати мені, як Ви задивляєтесь на цю справу та подайте докладні услівя. Я хотів би мати на окладинці якусь маленьку орнаментику. Пишу отже до свого друга Яр. Левицького котрий вже давно мені обіцяв зробити, котрий Вам би це доручив.

Прошу не довго гаятись – очікую Вашої відповіді.

Рукописи прошу мені звернути опісля.

З поваженням

Здоровлю

А[ндрій] Гнатишин

№3

Хвальне Видавництво!

Відень 13 III.1933

Дуже] вдячний за послідну висилку нот. Посилаю через Укр[аїнську] Книгарню Савули 20 шіл. на друкування Вязанки. Гроші прошу собі відібрати в найближших днях в книгарні Рідна Школа на Сиксгутській. Немаю гепер більше, бо коло мене безгрішше. Думаю однак, що по видрукуванню зможете собі стягнути 20 зл. Прошу отже вязанку як найскоріш видати на поданих услівях. Очевидно я хотів би, щоб це видання дійсно гідно виглядало шкода, що я не у Львові. У Відні можна теж за 50 шіл. видати 20 штук з окладинкою, однак пізніша комунікація гірша якою я не годен займатися. Дальше прошу нічого не огляджувати. бо сеж моя індивідуальність і я очевидно обробляю це зовсім свідомо так як я хотів, а по друге, що її докладно переглядав мій професор знаменитий компонет і диригент Від[енської] Симфонії Др. [...vetrapten]. Хиба що до ортографічної сторінки, то може. Зрештою за вартість твору відповідаю я сам. Може кому видається, що деякі місця булиб кращі по їхній гармонії, але гармонія се дійсно індивідуальна річ кожного композитора і кожний її інакше відчуває⁴.

За порто⁵ і послідні ноти я є дещо призбираю грошей зі співаків і хору та недовзі надішлю Вам. Прошу рівнож по видрукуванню прислати мені 70 примірників. Гроші я вже дав в книгарні і він завтра висилас.

З поваженням

А[ндрій] Гнатишин

№4

Хв[альне] Видавництво!

Дня 3.IV.1933

Не знаю чи Ви одержали від мене листівку в якій я повідомив, що висилаю 20 шіл. на кошти видання Вязанки "Гомін села". Гроші вислані книгарню Савули у Відні до Книг[арні] Рідної Школи (вул. Сиксгутська) чеком. Ви малиб собі відібрати. Не знаю чому нема ніякої відповіді. Прошу отже мене повідомити як мається справа. Покищо грошей більше не маю бо квітень то найгіркий місяць з [ог]ляду на свята. Думаю, що дастся в другім місяці вислати

більше. Твори надіслані Вами найдуть місце у Віденському Радіо а ім[енно] Вп. Ярослав[авенка] "На горі хатина" і "Семене" (народні пісні) та на ювілею Січі у Від[енському] університеті "Коли ти любиш" і "За Україну". Рівнож сольові пісні вже в русі. Нові видання прошу все присилати.

З поваженням

А[ндрій] Гнатишин

№5

Вп. Пане Інженер!

7.IV.1933

Одержав листівку і ноти. Переглянув їх і очевидно годжуся на ці мінімальні поправки, з тим що в місці "в вишн. садочку" хай зістанеться так як є з огляду на те, щоб зазначити (підготувити) акцент зноваж зараз [перекл...] акорд с тої⁶ робить дуже добре [враження], бо сю річ я випробував добрим хором. Зрештою хай буде так як воно тепер вже є. По святках перешлю Вам знова пару шілінгів, а по шевченк[овому] концерті з доходу перешлю за порта гроші. Хотів би дійсно побачити в[ск]орі виданий Вами [вс. ерику] свою працю та підготовляю рівночасно більше. Маю дуже добре опрацьовані дво і три голосні fugи на фортеп'яні з укр[аїнськими] темами як також на смичковий терцет (скрипка) віоля-чельо та вязанку гагілок на міш[аний] хор. Думаю справу вскорі залагодите з жичливістю.

Зістаю з поваженням

А[ндрій] Гнатишин

Перешлю теж "Гомін села"

№6

Хвальне Видавництво!

14.VI. 1933

Очікуючи на ноти я завівся, думаючи, що як вже переписані до друку скоро появляться, що ще перед вакаціями сам буду міг розпродати яких 15 прим[ірників] Одначе гарно дочекатися тому пишу отсю листівку і осмілююся спитати, що є з тою справою. Ви певно вичікуєте решту грошей, але мушу Вам сказати, що наразі більше не можу прислати хіба аж по вакаціях через які я зіставляюся у Відні. Коло мене тепер скрута отже я думав, що тих решта грошей Видавництво заложе тай втягне собі з доходу. Не знаю як В[и] комбінуйте сю справу тому прошу ласкаво відписати. З пересланих для мене нот я вже багату використав. Є співаючі твори Вп. Ярославенка на Святі Матері "За Україну, коли ги любиш"⁶, а пісеньку до Пр[ечистої] Діви співали ми цілий Май в церкві хором. Дуже Вам вдячний за се. Сеї неділі маємо концерт Шевченка, з котрого як буде дохід то і для Вас, щось перешлю а як ні то тяжше.

З поваженням

Андрій Гнатишин.

№7

Високоповажаний п.Композитор!

Дня 6.II.1934

Щиро дякую за переслані ноги і звіdomлення⁷. Ноти придалися мені, бо якраз в річницю бою під Крутами відспіваємо дещо з них, а міш[аний] хор Ваші стріл[ецькі] пісні. Рівнож довідуюсь, що я є членом основателем⁸, що мене дуже тішить, а свою вкладку можу переслати щойно на другий місяць, бо тепер приходять вписні великі такси, що годі видержати. Напишіть будь ласка, чи Ви

Н. Никорак. Листи Андрія Гнатишина до Ярослава Ярославенка та музичного видавництва "Торбан"

моглиб які мої ноти видрукувати на міш[аний] або муж[еський] хор народні пісні в дійсно добрім опрацьованні. Друге ж маю дуже Важне діло, а саме, я zorganizував добру оркестру покищо камерну (фл[ейта]. обей, клярн[ет], трубки, [по...] ударні інстр[ументи] і смичкові). Орх[естра] складаєся з консерваторійних учеників і декотрих наших, а той добрих мистців. Не маю очевидно що вистав[ити] хоч як шукаю. Може Ви маєте часом, щось свого, або чийого тодіб дуже просив випозичити мені партитуру евент[уально]⁹ й голоси, а по виставленню в Марті зобов'язуюсь звернути. Не звертаюся до наших так зв[аних] великих музиків, бо знаю, що вони нічого не варті, а той нічого не мають. Я роблю Заповіт [Михайла] Вербицького з орх[естрою] Хустину евент[уально] Косара і ще деякі річі [Модеста] Мусоргського і якщо б Ви мені щось прислали виставивби теж і думаю добре.

Здоровлю щиро

Андрій Гнатишин

№8

Високоповажаний Пане Композитор!

Посилаю отсю статтю до Музичних Вістий про котрі я щойно сього тижня довідався, – бувби скорше щось написав¹⁰. Як щоб та стаття була за велика розділїть на два рази, – або перешлїть "Новому часові" [о...] я Вас дуже прошу, бо мені другий раз не схочеться писати. Кожного місяця я буду дописувати коротку статтю на актуальні теми, а то й подумаю над тим, якби ми зробили з того дійсно гідний муз[ичний] журнал (на взір віденських, або й ні бо в нас инші обставини). Я дійсно дуже тишуся що буде виходити такий часопис. Що до Торбана: Я тепер здав іспити і скінчив капельмайстерську школу як і композицію, та одержав диплом з дуже добрим поступом. Зіставляюсь покищо дальше у Відні і студіювати буду приватно композицію (більші форми) як і фортеп'ян. Зістаюсь на дірігентурі в церкві св.Варвари. Вступлю в члени і зложу вкладки, але під тим услів'ям, що будете час від часу твори друкувати, так як се діється тут.

Я злітуграфував¹¹ собі пісню 100 прим[ірників] тут у Відні бо мені треба були конечно для хору. Ту пісню я Вам переслав і щераз посилаю напишіть з нього рецензію. Як що можливо затягніть в катальог я перешлю Вам більше примірників. Пришлїть мені ще деякі свої твори, бо я хочу написати дещо про них як не до Вістий то бодай до Діла. Я їх дуже спотребував і майже на кождім концерті були співані як муж[еським] так і міш[аним] хором. Тількиж рецензенти як пишуть не вважають за відповідне зазначити чий се твір був відспіваний, про що теж міжчасі треба буде написати. Напишіть мені ще до 1 липня чи се все є можливе. З першим зможу Вам переслати тих кільканайцять шїл як вкладку й на часопис.

На вакації виїжджаю з укр[аїнськими] дітьми в табор. Пришлїть теж пісні Дуківа та "Засяло сонце" Недільського¹².

Здоровлю щиро.

Андрій Гнатишин
23.IV.1934.

№9

Високоповажаний Пане Композитор!

Відень 13.VI.1935

Перервав я якийсь час зносини з видавництвом "Торбан" задля матеріальних обставин. Хоч вправді я скінчив Капельмайстерську школу,

помимо того я даліше студіював приватно сей цілий рік композицію і спів – (сольовий), та фортеп'яном так, що се здиало у мене майже всі гроші які я мав, що я не лишень з Вами, але навіть з домом дуже мало переписувався – а то й взагалі не відзивався. Але годі мені даліше спати. З 1 липня стану членом “Торбана” і може щось видрукуюмо. Я маю кілька пісень гарно опрацьованих на міш[аний] хор (народні пісні) в легко-контрапунктчному стилі. Маю теж гарний кусок на скрипку з фортеп'яном що називається “Pezzo eroico”, кілька коласанок (народніх) з фортеп'яном, дві пісні на тенорове сольо з оркестрою (2 клярн, 2 рижки, 2 фоготи і смички), маю “Службу Божу” на міш[аний] хор котру співаємо все в церкві св.Варвари на більшій святі і дуже всім подобалась а “Отче наш, Да ісполняти і Буди Імя” друкує вісник Кириломефодіївський в Загребі, котрий мене запросив до співпраці. Тепер кінчу українську Світну на симфонічну оркестру в найширшій складі. Не знаю щоби з того видрукувати? Я мігби есентуально подарувати народні пісні на міш[аний] хор “Торбанови” (дві) якщо хотілиб видрукувати. Хоч вправді Ви постановили видавати старі твори, то помимо того здалося і нові друкувати, бо тоб буде наші твори друкувати хоба посмерти як се діється тільки в нас. Хочу і стараюся приїхати на вакації до Львова тоді ми моглиб навязати кращі зносини і багато плянів поробити на будуче, але не знаю, чи мені се вдасться. Далішими моїми плянами є показати віденській публіці не лишень хоральні, але й інструментальні (оркестр[альні]) твори і для того заберуся по вакаціях до збирання грошей для сеї цілі. Хочу дати великий концерт. Запросити Руснака¹³ з [“М...”] найняти симфонічну оркестру, запросити й чеські хори і випровадити кілька українських річий на ширшій сцені. Треба мені лишень до того творів. От наприклад хотівби мати [М.]Вербицького ті кращі “Симфонії” а власт[иво] овертюри, та ще дещо. Я знаю, що Ви маєте всюда доступ і впливи і що Ви є більше жичливий чоловік як всі наші львівські музики, для того відношуся, до Вас в сій справі можеб Ви мені дійсно якимсь способом помогли. Я звернувши гроші за переписання партитур, бо буду мати на се спеціальні фонди. Ви знаєте, котрі є дійсно гарні річі на великі хори та на оркестру бо я не мав нагоди чути за свого побуття у Львові, для того прошу Вас дійсно о поміч в сій справі.

Прикро мені почути, що припинено видавання “Муз[ичних] вістей”¹⁴ але і я такий самий лінпак що не причинився до його поширення, але я дійсно не мав змоги. Може настануть і коло мене кращі часи.

Що до Ваших творів то я їх уживив на кождім укр[аїнським] концерті, а спеціально мужеські хори, так що майже всі з тих післяних [б]ули співані, а спеціально тішився ними майор [К...], котрий не знаю чому, але дуже до Вас прихильний і дуже Вас цінить, певно Вас знає. Нашій студенській Січі найбільше сподобалась пісня “Бюгь літаври” а спеціально “Січ іде...” і взяли її як свій гимн, так що всюди її співають. Стрілецькі пісні в фортеп'яновім укладі теж всюди почуте між віденськими українцями. Як що Ви малиб якийсь зайвий підручник і моглиби сте мені іслати, то я дуже бувби радий, бо хотівби своему професорові німцєви подарувати котрому Ваші пісні дуже подобались. Робимо се для української пропаганди [о]чевидно для того треба нераз і пожертвувати і стратити.

Напишіть до мене пару слів, як Ви задивляється на ті справи. Як можна зробити з тими оркестральними творами. А можеб ми розвидрукували – Світну? Як тепер справи “Торбана”, що коло Вас чувати і що тепер творите?

Здоровлю щиро і бажаю всього добра.

Андрій Гнатишин

№10

Високоповажаний Пане Композитор!

11.VII.1935

Дуже Вам дякую за 2 співаники і за щирі слова у Вашім листі. Мені дуже приємно, що знаю бодай одну ширю людину серед укр[аїнських] музиків. Мій професор дуже Вам дякує за такий цінний дарунок і дуже гарно висловився про співанник. Думаю по вакаціях знову відживемо, а може підчас вакацій стрінемось – що мені справилоб надзвичайну приємність. Як би Ви дійсно вступили до Відня – булаб гарна річ. А може я ще й поїду на цілий місяць до Львова, бо стараюся о [к...] тоді теж побачимось.

Бажаю всего найкрасішого
Вам і Вашій дружині

А[ндрій] Гнатишин

№11

Високоповажаний Пане Композитор!

Відень 1.III.1938.

Дякую Вам щиро за Ваших кілька сердечних слів. Щож до видання моїх пісень то я радо годжуся, але прошу мені це передтим переслати, бо то вже рік минув і я вже маю інші критичні погляди що до них – дружеж я вже забув як вони на чисто виглядають. Думаю Вам на сім не багато залежатиме, щоб я ще раз в короткому часі їх поправив – а також подайте котрі з них булиб найбільше уногребовані. Залучені друки виповню і перешлю.

З інших пісень котрі я тепер маю постараюся вам переслати і думаю вони будуть придатні на принагідних святах для середніх хорів. Дружеж – я маю до Вас багато діл про котрі бувже раз писав але письмо затратилось.

Перш усього прошу мені переслати всі свої визначніші композиції для фортепяну і хорів – щоб вложити їх в Національному музеї де побіч світових композицій знаходиться лишень одна наша комп[озиція] [Миколи] Лисенка "Бють пороги". А сейже нам залежить теж на пропаганді. Се є музичний відділ де працюють найкрасші сили і воно дійсно скандал, що нема там укр[аїнської] музики хоч так довгі часи укр[аїнці] жили під Австрією. Вони за твори не платять, але я натякнув їм, що маю знайомости і могу постаратися вложити до музею теж укр[аїнські] композиції котрих вони сподіваються з дня на день (а ім. Др. Hesse). Тому прошу негайно для сеї муз[ичної] укр[аїнської] пропаганди не жалувати тих кільканацять золотих і переслати ноти або через мої руки – а я їх затягну як слід в Кательоги, або впрост до ["Nationale..."] – де вони самі можуть затягнути – але побожуюсь що (як "russische Werke").

Дружеж. Знаєте, що моя "Укр[аїнська] Суїта" в 4-частях була впроваджена в віденське радіо і я хотівби її також впровадити у Львівським. Звязків не маю з ніким і недовіривим висилки партитури нікому як лишень Вам. Скажіть! Чи не булоб се можливо?

Трете! Пришліть мені в коміс 10 штук "Мандолінки"¹⁵ всі числа а бо мене маса питає таких, що грають троха на скрипці чи мандоліні і я їм все приобіщую – а вже надають мені віддиху. Гроші постараюся Вам переслати зараз по розпродажі – а я скоро по одержанню їх розпродам, бо маю тут серед громадянства розголос. Дальшеж пришліть мені (але се вже для мене особисто)

свої "Укр[аїнські] танці" на фортеп'я. Хочу їх зінструментувати на симфон[ічну] оркестр[у] і випровадити в радіо – Ярославенко-Гнатишин – але се конечно. Як мабуть читаєте в часописах то я Ваші пісні при нагоді кожного свята випроваджую – тому не жалуйте для мене навіть кожного свого видання, бо будьте певні, що якби я мав трошки більше грошей, я інакше заговоривби.

Щож до Заг[альних] Зборів Торбана – думаю, що дійсно здалоби[ся] вкупити апарат – але порядний до відбивання нот (Кращеб друкарню?)¹⁶. Я маю всебе на складі такі ноти як "Воскресна утрєня" Веделя – або Вечірна в мої обрібці – чи також твори старих укр[аїнських] композиторів яких в Галичині рідко стрічаємо – подумайте чи не булоб добре їх видати і чи не розійшлисьби вони!? В нас співають по церквах твори старих російських композиторів, а нема творів [Максима] Березовського, [Дмитра] Бортнянського, [Артемія] Веделя – або київського, чи Лаври Печерської розспів. Се що до церковщини. Маю т[ут] церковні пісні згармонізовані і опрацьовані на міш[аний] хор на усі св'ята і хотівби їх якимсь способом видати але не знаю до кого звернутись (чи не до Василян), бо в Торбані хотівби дійсно свої твори світські видавати. Маю теж гарну ком[позицію] на скрипку з фортепіаном, можеб мали в тім інтерес. Дальшеж подаю до відома що Накладня в Кльостергейбургу друкує мною опрацьовану Сл[ужбу] Божу для німців в слов'янській (латинкою) і грецькій (новогрецькій) мові і я перешлю Вам теж до розпродажі кілька примірників. З рештою працюю тепер над оркестральними творами і опрацьовую укр[аїнські] нар[одні] пісні сольо з оркестрою – та займаюся педагогічно співу і голосу чим можу Вам дуже радо прислужитись.

Загальним Зборам від мене щирий привіт і побажання розвитку дальшої праці.

Остаю з поваженням і здоров'ю Вас щиро

Андрій Гнатишин

№12

Вповажаний Пане Маестро!

Пересилаю вам народні пісні з деякими змінами і прошу їх як найскорше видати¹⁷. Коректу передаю на Ваші руки. Прошу по можности видати всі пісні разом в однім зошиті -- не дуже грубим письмом. Пісню ж "Гей нум браття" – видати осібно. Дуже Вас прошу переписи[ти] інструментацію до "Марійки" – чим злекшите мені працю, бо хочу дійсно десь випровадити. Маю вхоту теж видати кілька пісень по німецьке, але думаю тут друкувати? Випозичте мені згаданий Вами "Служебник"

По виданню перешліть і мені кілька примірників. Я думаю що сі народні пісні увійдуть в репертуар.

В нас велика зміна як Вам звісно. Тепер живу вже в німецькій державі. Заводяться нові порядки – усувають з усіх усюди жидів та иньших типів. В музичнім житті настала теж зміна бо не стало жидів, котрі мали всі театри концерти й опери в своїх руках. Зрештою нічого нового.

Остаю з пошаною Вам щиро вдячний

А[ндрій] Гнатишин

Відень 25.III.1938

№13

Вельмишановний Пане Композиторе!

У Відні 4.VII.1938

Одержав від Вас ноти за котрі Вам щиро дякую, котрі мені пригодяться не лишень тому, що я їх використаю, але й тому що я сліджу за кожною Вашою творчістю і хочу мати докладний перегляд. Рівнож щира дяка за мої видані укр[аїнські] пісні. Тепер засилаю сі ноти на скрипку з форт[еляном] і хочу щоб їх "Торбан" видрукував на сихже самих умовах що й інші видання. Прошу отже ласкаво сим зайнятися так що навіть не потребуєте посилати мені нот до коректури тільки евентуально перепровадьте сами. Ся річ вже була випроваджувана кілька разів на концертах у Відні і всім дуже подобалась. Зрештою мусимо дати з "Торбана" – всячину не лишень самі хорові твори як Ви се намітили на Заг[альних] Зборах. Сю композицію я присвятив Вам Вп. Композиторе в доказ моєї вдячності за труди понесені для мене!¹⁸ Прошу отже на виданню сего твору помістити сих пару слів, які я вмістив на 2 стороні окладинки. Опісляж перешлю всілякі пісні на міш[ані] і жін[очі] хори, бо тепер я приготував і завтра передаю до друку 6 укр[аїнських] пісень з німецьким і українським текстом а ім[енно]: "Гей на горі там женці жнуть, Уже літ за двісті, І шумить і гуде, Тече річка, Верховина, Гей, не дивуйтесь" – чим хочу зробити трошки укр[аїнську] пропаганду (музичну). Чекаю на Вашу "Марійку". Мені треба буде бо ми стараємося на 1 листопада передати укр[аїнські] пісні і інструментальні твори через Від[енське] радіо. Далішеж маю одну справу до Вас але се ще покищо таємниця – між нами двома. Я пишу тепер підручник для співаків – себто метода доброго і правильного співання. Перестудіював я всю німецьку і італійську (оскільки тут можна було дістати) педагогічну літературу і через кілька літ сам сгудію спів і хочу дати для українців такий же підручник з особними вказівками як повинні також співати наші священики та дяки. Підручник буде чисто фаховий. Не знаю чи не мігби перебрати "Торбан" на себе таке видання. Я думаю що по вакаціях буду з тим готовий. Прошу подумати над сею справою.

Даліше йдучі справи се є опера "Запорожець за Дунаєм", котру хочемо ниставити по вакаціях, а не маємо інструментації себто оркестральної партитури і голосів до оркестри. Порадьте, до кого я мігби з тим звернутися з тою справою. [Хо ..] гут о виписування Грошеву кавцію" чи відшкодовання платимо. Потрібно мені також найновішого співаника Червоної Калини, але вони кажуть з гори платити, а я не можу собі дозволити на таку одноразову суму. Мігбим сплачувати на три рази колиж тако ж нема до кого звернутися. Шкода, що я не можу їхати на вакації, а то сам позалагоджувавби сі справи і Вас не трудивби, але – не йде.

Я тепер розмахався до праці бо в новій державі є вигляди що зможемо більше показати нашу культуру, тим біль[ше] що німці покищо до українців ставляться дуже гарно. Наша праця у Відні набирає тепер розмаху.

Як зачуваю у Львівщині та ще кудись перепроваджуються нацифікації. Так покищо на сьому кінчу і перепрошую за всі мої домагання.

Остаю з глибокою пошаною і щиро здоровля та бажаю гарних вакацій
Ваш Андрій Гнатишин

Високоповажаний Пане Композиторе!

12.VIII.1938

Перепрошую, що так пізно відзиваюся, але я страшно тепер зайнятий. Дуже Вам вдячний за ноти, котрі мені пригодалися вже в осіннім сезоні. Ваші пісні з нім[ецьким] текстом прекрасні і я постараюся, що на найблизших концертах котрийсь із наших співаків їх заспіває. Тут гуртуються такі співаки як проф. Карський²⁰ тенор. Дуда²¹ тепер заангажований до народної опери, п.Станіславська, молода сопраністка, [Іван] Савка – бас з держ[авної] опери – для котрого особливож просивби репертуар, бо се прекрасний широкий голос. Крім того я маю багато співаків знайомих німців, котрі сі Ваші гарні пісні моглиб співати. Мені здається як обсервую Ваші останні листи, що Ви задивляється на свою творчість скептично, але се приходить в кожного композитора - зрештою, як би воно не було українська історія музики мусить признати у Вашій творчості прекрасного мельодиста і невтомивого творця на всіх ділянках сего поля. Ви питаєте чи треба би Вам переслати свої сольові пісні. Я не смів Вам тільки докучати, бо знаєте самі гроший в мене катма а за дармо не можу тільки від Вас домогатися. Для тих всіх співаків хочу мати Ваш репертуар, а як довідається з часописей будуть вони на віденському ґрунті виконувані. В нас нема ніякого свята на котрімби я зі своїм хором не співав бодай одної з ваших пісень. Сего року буду Вам все пересилати запрошення на наші свята.

Я тепер маю багато до діла приватного характеру себто поза музикант. Моя праця про котру я Вам писав поступає поволи в перед. Щож до "Pezzo eroico" то прошу вислати до Англії, а рівночасно подати йому мою адресу, та попросити його колиб він випроводжував се денебудь хай мене повідомить.

Я зівстав тепер прийнятий на основі переглянення моїх творів до ["Aesthet..."] так що се має для мене велике значіння. Буду міг може щось бодай деколи заробити.

Що до Співаника Черв[ової] Калини, то справа мається так, що Експ. еп. Коцоловський згл[ядно] його канцлер о. М.Грицуляк перешле на Ваші руки гроші не знаю ще чи 20 – чи може відразу 30 зол. і я Вас попрошу постаратися осе, щоб мені вислати.

Се буде при кінці сего місяця бо вони поки що є в [Hof...], а вертають до Перемишля аж около 24.VIII. В кождім разі він мені приобіцяв так що думаю ся справа вийде в найкращім порядку.

Пісні опрацюю і перешлю для "Торбана" пізніше, але в кождім разі хотівби, щоб сего року ще видрукувати бодай один два зшитки.

"Universal Edizion" зробило мені пропозицію попробувати опрацювати 10 пісень (укр[аїнських]) на голос з фортепяном. Я скажу правду на фортепян не люблю працювати і не спеціалізувався але попробую – вдасться то добре

Присилайте свій репертуар який лишень маєте, а по вакаціях пускаю все в рух.

Нас укр[аїнців] тепер поділено на 2 часті на т[ак] зв[аних] державників себто нім[ецьких] городян і чужинців. Всі нім[ецькі] горож[ани] творять т[ак] зв[аний] Укр[аїнський] Союз в Нім[еччині] иншіж Укр[аїнське] Нац[іональне] Обєднання з центром в Берліні (миж як філія). Всі дотеперішні Т[овариств]а (а їх було досить) будуть розв'язані. Провідником Укр[аїнського] Союзу є тепер

И Никорак. Листи Андрія Гнатишина до Ярослава Ярославенка та музичного видавництва "Торбан"

Курманович. Укр[аїни] творять менишину в Нім[еччині] і наші делегати (нім[ецькі] горож[ани]) будуть мати право говорити про укр[аїнців] на найвищому форумі. В кождім разі покищо гарні є перспективи і думаю музика і культурна наша праця теж попливе ширшим руслом. Се покищо ще не є таке дуже офіційальне прощу отже задержати се для себе, бо знаєте наші сусіди зробилиб з мухи вола.

Остаю з поважанням та засилаю
Вам найциріші поздоровлення

Ваш Андрій Гнатишин

№15

Високоповажаний Пане Композитор!

14.XII.1938

Довго до Вас не відзивався, бо був я цілий час хорий на западення сусавів так що не міг рухатися ані взагалі нічого робити. Богу дякувати якось грохи перейшло. Посилаю Вам дальші пісні для міш[аного] хору а ім[енно]. 1) "Гей на горі" 2) "І шумить і гуде" 3) "Тече річка" та 4) "Вдовина молитва". Як що вони всі не підуть в один зшиток тоді прошу видрукувати 1, 2 і 4ту а "Тече річка" або осібно, або як думаєте зовсім нетреба. Посилаю також 2 пісні для діточого хору (але вишколеного). Прошу подумати чи з ними можна, щось зробити. В разі друку прошу всі коректи самому перепроводити, бо не виплатиться пересилати сюди. За співаник щира вдяка. Я сподівався в тім співанику кращих річий і мушу сказати, що деякі пісні напр[иклад] Др. [З]. Лиска або М. Колесси, в котрих більше гармонічних експеріментів – зовсім не подобаються а на хор **теж** не звучать. Як там праця в Торбані? Чую у Львові переживаєте тепер **страшні** вандалські часи Німецька преса аж тепер від[оз]валась і то **сильно** з аргументами в українській справі. Думаю, що незадовго розбудуємо наш "Торбан" як порядне видавництво на ширшу скалю.

Прошу ще раз заопікуватися пісеньками і як найскорше пустити їх у світ. Здоровлю щиро і остаю з поважанням

Ваш Андрій Гнатишин

№16

В[по]важаний і Дорогий Пане Композитор!

Відень 2.IV.1942

Вже друге письмо пишу до Вас і немаю ніякої вістки, не знаю що з Вами чи здорові чи живі і що поробляєте. Відгукніться до мене на мою стару адресу. Дуже мене втішить якщо одержу від Вас вістку.

Здоровлю сердечно і бажаю всего найкращого
Христос воскрес!

Ваш А[ндрій] Гнатишин

№17

Дорогий Пане Композитор!

Відень 20.V.1942

Тішуся, що одержав від Вас вістку і що Ви живете на дав[ньо]му місці і працюєте. Переслав я Вам ноти, котрі видав наш книгар Б. Тищенко – народне видання і дуже приступне й легке для кожного граючого на клявір або гармонію чи гітару. Таких пісень має вийти 64 (настільки дозволили йому паперу). Він теж видає мій "Садок вишневий" (Шевч[енко]) на мужеський хор. Ми се так робимо, що він від мене купує і сам робить що хоче. В парохії не працюю по простій

причині, що о.Горникевич²² се велика скнара, не хоче нічого платити, а за дармо не можу працювати, бож жити треба а гроші на хор у церкви теж є. Не один молодий студент вже в цьому році пробував свої сили і знання, але хору в церкві нема, бо не роблять проб і співають без приготування все ту саму Службу. Я занятий у фільмі²³ та театрі а[ле] ли[шен]ь переходно. Напишіть, що нового у Львові з музичного життя бо про загальне знаю, що Вам усім там не завидно живеться.

Може маєте які нові видання то пришліть і для мене або взагалі щось цікавого, за що буду дуже вдячний. Напишіть, чи одержали від мене ноти (24 окремих пісень). Думаю по змінах обставин вернути теж до Львова або на Україну і будемо співпрацювати. До того часу бажаю Вам доброї о здоровля і всего найкращого.

Здоровлю щиро

Ваш Андрій Гнатишин

№18

Вельмишановний Пане Інженєре

Дорогий Маєстро!

Відень 21.V.1943

Не гнівайтесь, що так пізно відписую. Недавно вернув з Берліна на сталий побут до Відня. Змусили мене до повороту фамілійні обставини, бо мені там дуже добре велося як мо[р]ально так і матерально. Я провадив хор²⁴, дав один гарний концерт, а крім того співав в "Рундфунку"²⁵ і навязав звязки з гарними музикальними особистостями так що випроваджено мою орхестр[альну] "Українську Суїту"²⁶ в фільгармонії і мав дуже гарний успіх. У Відні тепер взявся за висгаву "Запорожець за Дунаєм". Чи вдасться, побачу -- тяжко з орхестрою, а тепер сиджу і переписую орхестр[альні] ноти. Щож до моєї муз[ичної] композиторської діяльності, то вона йде тепер повільним темпом. 24 церковних пісень, народні пісні на хор, а також "Героїчний момент" на скрипку [з] фортепяном вислав я до Інституту Нар[одної] Творчос[ти] і як я дістав відповідь від дир. о.Сапруна²⁷ та др. [С.] Людкевича вони друкуватимуться, а деякі є вже видруковані, однак те все йде дуже повільно. Пісні на голос з форт[епьяном] в дуже легкому укладі на бажання п.Тищенко зробив я 44 і він їх видав поодинокі, котрі я Вам переслав (хоч ще не всі) а крім того видав і співанник з тихже пісень, однак залишив тільки народні.

Тищенко друкує також на муж[єський] хор мій "Садок вишневий коло хати", на міш[аний] хор "Там де вчора все цвіло" (Кобець) та Колядник на один голос в мойому укладі. Я працюю тепер над орхестральними річами. Написав "Сільську увертюру" та пісні на голос з орхестрою. Мою Суїту хотіли в Америці друкувати, однак з вибухом війни справа тимчасом пропала. Хотівби я її і в нас у Львові випровадити, щоб люди почули. Тепер її буде випров[аджено] [Wiener...] через т[ак] зв[ану] ["Еуропа..."]. Написав я в Берліні "Богородице Діво" на сольо (тенор-сопр[ан]) з хором і "Христос Воскресе" теж (сопр[анове] сольо з хором), та продав їх парохови Берліна о.Романишинові. Тепер маю дуже веселу пісню на муж[єський] хор "Ой музику дуже люблю" і хотівби її пустити в світ, бо вона мала вел[икий] успіх на концерті в Берліні.

Поза тим нічого нового. Тишіть мене, що наша Кооператива відроджує свою діяльність та бажаю отсим найкращих успіхів. Я всім чим буду міг піддержу працю в кооперативі. В місяці липні буду в Львові то рахунок вирівняю особисто

И Никорак. Листи Андрія Гнатишина до Ярослава Ярославенка та музичного видавництва "Торбан"

та поговоримо більше. Загальним збором від мене ширий привіт, я хоч далеко від Вас однак єднає мене з Вами творча сила для хісна нашої музичної культури.

Щиро здоровлю і остаю

з поважанням

Андрій Гнатишин

№19

Високоповажаний Пане Маестро!

Відень, дня 23.IX.1943

Посилаю Вам статтю про котру я Вам говорив і прошу Вас дуже переслати її до журналу "Українська Школа". Думаю, що вона принесе якусь користь нашим учителям. Я мігби дуже широко про це розписатися, однак думаю, що тоді булоб тяжко її донебудь помістити²⁸.

Був у мене дир. о. Сапрун, котрий переїздив від українських дивізій до Львова. Говорив мені про це, що треба зладити співанник для цих дивізій а також Службу Божу в легкому триголосному укладі. Я його проінформував, що бачив вже у Вас готовий до друку такий співанник і думаю краще його ніхто не зможе зробити як Ви, бо вже багато Ваших пісень прийнялося в нас як народні пісні, а їх мелодії є чисто [в] українському характері і так гарно будовані, що кожне ухо його легко хватає. Думаю, що цю справу він зараз по приїзді до Львова поручить і справа прибере скоро реальний характер. Не забудьте по видрукуванні мені теж один співанник переслати. Говорив я про цей співанник Тищенкові, однак ці річи в друку так довго тут тривають, що до того часу справа українських дивізій може бути неактуальна.

Коло мене все по старому. Розганяюся до роботи, однак все нагряфляю на якісь перешкоди. Очікую від Вас ці ноти, котрі Ви мені приобіщали, бо це дійсно добре буде як я тут на чужині буду мати всі видання. Хотівби я мати, якщо Ви не погніваєтесь коротку житєпись і перебіг Вашої діяльності, бо хочу її використати в Українському Віснику в Берліні. Прошу мені отже не відказати цих моїх прохань, якими я Вас нині обтяжив.

Щиро Вас здоровлю і Вану Впп. Добродійку та остаю з пошаною

Ваш А[ндрій] Гнатишин

№20

Високоповажаний П. Маестро!

29.XI.1943

Щиро дякую за переслані ноти і жду на комплет, бо хочу дати те все оправити в книжки напр[иклад] Маршові, Стрілецькі і т.д. по стилям. Як стоїть справа з співанником? Тищенко дістав дозвіл на "Musikverlag" і тепер друкує більше річий. Він мені сказав, що до Вас писав. Я складаю йому десять ріжних сольових пісень (альбом) і хочу також одну Вашу. Напишіть, котру дати. Крім того опрацьовую для нього 20 пісень на I і II мандоліну з гітарою та інші річи. Служби Божі в 3 гол[осому] укладі у вільному стилі, я на замовлення о. дир. Сапруна написав і відослав, та вже почасти й заплачені. Якщо Краківське видавництво ще не видало, або може не може видати співанники зробить це Тищенко тількиж що тут друк триває дуже довго, бо є всего один складач до укр[аїнських] нот і той працює для всіх і вся.

Як Вам живеться? Чи далі так тяжко і довго працюєте? Бережіть здоровля, бо шкода Ваших гарних мелодій, щоб в душі сиділи. Хай ідуть в світ.

Здоровлю широко і як буде щось нового напишу.

Поздоровлення для Вашої Вп. Пані Добродійки. Андрій Гнатишин.

- ¹ Йдеться про хор Української Греко-Католицької Церкви Св. Варвари у Відні, диригентом якого був А.Гнатишин з 1931 року.
- ² "Дня 19.02.ц.р. відбувся у власній залі на Банкгассе за ініціативою Допомогового Комітету українським безробітним у Відні концерт переважно української музики та народної пісні. Концерт цей гідний уваги, бо взяли в ньому участь найкращі українські музичні сили у Відні, як проф. Богдан Бережницький (челіст), п. Дарія Каранович-Гординська (піаністка), п. М. Занько (скрипак), п. Ів. Савка (співак держ. опери) та диригент українського хору Андрій Гнатишин" (Діло, 3 03.1933, Львів).
- ³ В'язанка народних пісень "Гомін села" вийшла друком у 1933 році накладом видавництва "Торбан" під числом 241. Це перша друкована збірка творів композитора.
- ⁴ Готуючи музичні твори до друку, Я.Ярославенко редагував їх, керуючись власним досвідом та смаком. Про це свідчать нотатки на чистовиках нотних рукописів, зроблені власноруч композитором (синім або червоним олівцем).
- ⁵ Порто – італ. – поштово-телеграфні витрати, що їх кредитні, торговельні та інші організації, а також приватні особи відносять на своїх клієнтів.
- ⁶ Йдеться про два твори Я.Ярославенка: "За Україну!" і "Коли ти любиш". Про них А.Гнатишин згадував раніше.
- ⁷ З 1933 року видавництво "Торбан" видавало Звідомлення, "Хроніка Музичної Накладні "Торбан", які підсумовували здобутки з діяльності видавництва за кожний діловий рік і розкривали усі сфери життя накладні.
- ⁸ У 1933 р. видавництво "Торбан" (засноване у 1905р.) з приватного видавничого підприємства переорганізувалося у кооператив з обмеженою відповідальністю. Поряд з Я.Ярославенком та А.Гнатишином "членами-основниками" були Лев Гумецький, Степан Дмоховський, Олександр Сопотницький, Едмунд Вальнер, Ярослав Лопатинський та ін.
- ⁹ Евентуально – лат. – можливий у якомусь випадку, за певних обставин.
- ¹⁰ Стаття А.Гнатишина під назвою "3 музичного життя у Відні" вийшла друком 1934 р. у часописі "Музичні Вісти", №4.
- ¹¹ Літографія – різновид плоского друку, за яким друкування здійснюється з літографського каменю, на поверхню якого нанесено нотний текст і зроблено відбиток. На початку ХХ ст. це був розповсюджений і популярний спосіб відтворення нот як найпростіший і тому дешевий.
- ¹² Твори Григорія Луківа та Івана Недільського, видані у видавництві "Торбан" під числами 252, 300, 244, 255, 287.
- ¹³ Орест Руснак (1895-1960) – український оперний співак.
- ¹⁴ Через недостатню підтримку читачів, малу кількість передплатників та фінансову неспроможність далі утримувати часопис 1935 р. актив видавництва "Торбан" припинив видавання журналу "Музичні Вісти".
- ¹⁵ Окрім чисел "Торбану", накладом видавництва вийшло 16 випусків "Торбанчика" ("дрібне видання різних пісеньок на фортепіано зі словами") і 8 випусків "Мандолінки" ("українські пісні на скрипку або мандолінку") у 2 серіях.
- ¹⁶ Йдеться про придбання видавництвом "ональнографу" – апарату для друкування нот.
- ¹⁷ Ці твори видані у "Торбані" під числом 296.
- ¹⁸ Йдеться про твір "Pezzo egoico" для скрипки з фортепіано (1934 р.). Рукопис з присвятою зберігається у Львівській Науковій бібліотечі ім. В.Стефаника, відділ рукописів, Яросл.186/п.10.
- ¹⁹ Кавція – польск. – заставка.

II Никорак. Листи Андрія Гнатишина до Ярослава Ярославенка та музичного видавництва "Торбан"

¹⁰ Михайло Карський – учитель співу, професор.

¹¹ Михайло Дуда (1897-1962) – український співак, героїчний тенор.

¹² Мирон Горникевич (1886-1959) – український греко-католицький священник, довголітній парох церкви Св. Варвари у Відні.

¹³ А. Гнатишин зіграв роль французького офіцера у фільмі Форста "Оперний бал" ("Opernball").

¹⁴ Це був хор при Греко-Католицькій Церкві в Берліні; концерт відбувся у залі кінотеатру "Партер" 21 березня 1943 р.

¹⁵ Хор Берлінського Радіо.

¹⁶ "Українська Свїта" була виконана (під зміненою назвою "Поїздка через східні землі") симфонічним оркестром берлінської інструментальної Колегії під проводом українського диригента Є. Цимбалістого.

¹⁷ Северин Сапрун (1897-1950) – український греко-католицький священник, хоровий диригент, педагог і музичний діяч.

¹⁸ Стаття А. Гнатишина "Дитячий голос і його плекання в школі" вийшла друком у часописі українського вчителства "Українська школа". Рік II, ч 1-3, 1943-44.

Natalia Nykorak

ANDRIJ GNATYSHYN'S LETTERS ADDRESSED TO YAROSLAV YAROSLAVENKO

Author's exploring of the correspondence between two Ukrainian creators Andrij Gnatyshyn and Yaroslav Yaroslavenko gives us the opportunity to make conclusions about music culture development in Galychyna and its connection with the culture of western Europe. Organized in Lviv in 1905 the music publishing-house "Torban" by Yaroslav Yaroslavenko played an important role in the extension of the music among Ukrainian community in Vienna where Andrij Gnatyshyn was the conductor of St Barbara Ukrainian Greek-Catholic church chorus. Gnatyshyn's letters attest, about the recognition of Yaroslav Yaroslavenko's creative work as a composer abroad.